

ภาคผนวก

ประวัติการศึกษาของประเทศต่าง ๆ โดยสรุป

ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษ (Great Britain) เป็นการรวมตัวกันของอังกฤษ สก๊อตแลนด์ และเวลส์ ซึ่งมีการรวมตัวกันอย่างเป็นทางการในปี 1603 เมื่อกษัตริย์เจมส์ที่ 6 แห่งสก๊อตแลนด์ขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระเจ้าเจมส์ที่ 1 ส่วนอังกฤษนั้นได้รวมตัวเป็นรัฐหนึ่งเดียว โดยกษัตริย์เอกเบิร์ด (King Egbert) ในศตวรรษที่ 9 ในขณะที่เวลส์ถูกรวมเข้าไปอยู่ในอังกฤษ ในศตวรรษที่ 13 ดังนั้นคำว่า “สหราชอาณาจักร (United Kingdom)” จึงรวมไปถึงประเทศอังกฤษและไอร์แลนด์เหนือ

ภูมิประเทศในประเทศอังกฤษโดยทั่วไปมีลักษณะสบาย ๆ และคาดเดาได้ยาก ฝนตกชุกแม้แต่ในช่วงฤดูร้อนจากเดือนมิถุนายนถึงกันยายน ฝนจะตกบ่อยที่สุดในเขตพื้นที่แถบภูเขาตอนเหนือและตะวันตก ซึ่งทำให้แถบบริเวณนั้นมีอุณหภูมิสูงกว่าทางตอนใต้

พื้นที่ทางตอนใต้ของอังกฤษในช่วงฤดูร้อน จะมีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดในช่วงราว 70 F (23-25° C) ถึงแม้ว่าบางครั้งอาจพุ่งสูงขึ้นได้ สูงกว่า 80° F (27° C) ในขณะที่สก๊อตแลนด์อุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ในช่วงกลาง 60° F (17 – 19° C) ในช่วงฤดูหนาว จากเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ประเทศอังกฤษส่วนใหญ่มักจะมีอากาศหนาวเย็นและชื้นมากกว่าที่จะเป็นหิมะและน้ำแข็ง ยกเว้นพื้นที่ในแถบภูเขา

เมืองหลวง คือ ลอนดอน

ศาสนา คือ ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

ภาษาประจำชาติ คือ ภาษาอังกฤษ

ประชากร คือ ประชากรของประเทศอังกฤษมีประมาณ 55.5

ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นผู้อาศัยอยู่ในสก๊อตแลนด์ 5 ล้านคน ในเวลส์ 2.87 ล้านคน และในกรุงลอนดอนมีประชากรถึง 7 ล้านคน

สหราชอาณาจักร มีการปกครองแบบกระจายอำนาจ จากส่วนกลางคือ รัฐสภาที่ Westminster ในกรุงลอนดอน (ถึงแม้ว่าจะมีระบบการบริหารสำหรับที่สก็อตแลนด์และเวลส์เองอยู่ด้วย) รัฐสภาอังกฤษนั้นแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ สภาสามัญ (The House of Commons) และ สภาขุนนาง (The House of Lords) ซึ่งแต่ละสภาก็จะแยกกันอยู่เป็นสัดส่วน

ประวัติการศึกษาของประเทศไทย

การศึกษาในประเทศไทยสมัยโบราณมีลักษณะคล้ายคลึงกับการศึกษาของกรีกและโรมัน เพราะอังกฤษได้รับอารยธรรมจากทั้งสองประเทศ โดยการที่มีชาวโรมันได้เข้าไปให้การศึกษาแก่ชาวอังกฤษ มีการตั้งโรงเรียนขึ้นในอังกฤษหลายแห่ง สอนให้รู้ภาษาละติน แต่การศึกษาที่ชาวโรมันให้แก่คนอังกฤษจะให้เฉพาะลูกหลานชนชั้นหัวหน้าเท่านั้น

ในปี ค.ศ. 314 โรมันได้เข้ามาครอบครองอังกฤษ อารยธรรมของโรมันเข้ามาในประเทศไทยอังกฤษมากขึ้น มีการตั้งโรงเรียนวัดเพื่อสอนศาสนาคริสต์และภาษาละติน การสอนจะสอนเฉพาะชนชั้นหัวหน้าและคนรวยเท่านั้น ต่อมาอาณาจักรโรมันเสื่อมลง การศึกษาจึงหยุดชะงักลงไปด้วย แต่ก็ยังคงมีโรงเรียนสอนศาสนาหลงเหลืออยู่บ้าง โรงเรียนนี้ตั้งขึ้นสำหรับเตรียมผู้ที่จะเป็นบิชอป และมีการสอนภาษาละติน สำหรับอ่านบทสวดและคัมภีร์ เพื่อใช้ประกอบพิธีทางศาสนา

การศึกษาสมัยแรก ๆ ของประเทศต่าง ๆ มักจะเน้นหนักไปทางสอนศาสนา หลังจากที่โรมันเสื่อมลงไม่นาน ในปี ค.ศ. 597 ได้มีการส่งนักบวชนิกายคาทอลิกชื่อ Augustin เข้ามาเผยแผ่ศาสนาคริสต์ในประเทศไทยอังกฤษอีก มีการสร้างโบสถ์และโรงเรียนวัดในเมืองต่าง เช่น Canterbury และลอนดอน เป็นต้น มีการสอนภาษาละติน และให้การอบรมแก่ผู้ที่ประสงค์จะบวช

ในสมัยต่อมาการศึกษาภาษากรีก ภาษาละติน ดาราศาสตร์ในโรงเรียนวัดและมีการเผยแผ่ศาสนาเข้าไปในประเทศฝรั่งเศส นอกจากเผยแผ่ศาสนาแล้ว ยังได้นำความรู้ด้านคณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ กฎหมาย ไวยากรณ์ เข้าไปเผยแผ่ในฝรั่งเศสอีกด้วย

ระหว่างศตวรรษที่ 6 – ศตวรรษที่ 10 มีการจัดตั้งโรงเรียนวัดมากขึ้น ส่วนใหญ่แล้วโรงเรียนวัดจะเป็นสถานที่เตรียมผู้ที่ต้องการจะบวชเป็นพระ พวกขุนนางในสมัยนั้นนิยมส่งลูกชายเข้าไปรับการศึกษาอบรม สำหรับสามัญชนไม่มีโอกาสเข้าไปศึกษาอบรมในสถานที่ดังกล่าว ยังคงเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยการท่องจำและจับร้อง

ในศตวรรษที่ 10 เป็นสมัยที่พวกนอร์มันส์ (Normans) เข้ามาครอบครองประเทศอังกฤษ ได้นำกฎบัญญัติของนักบุญเบนดิกต์เข้ามาใช้ในการศึกษาตามโรงเรียนวัด และอารามต่าง ๆ และยังให้การศึกษาแก่ฆราวาสด้วย เป็นการเผยแพร่ความรู้ให้กว้างขวางขึ้น พวกขุนนางในสมัยนั้นจึงได้รับการศึกษากันเป็นส่วนใหญ่ ทั้งภาษาลาตินและภาษาประจำชาติ แม้การศึกษาจะเปิดกว้างขึ้นกว่าสมัยก่อน แต่เป็นเพียงการศึกษาในวงจำกัดเฉพาะพวกขุนนางและอัศวิน ในขณะที่พวกนี้ได้รับการศึกษาเป็นอย่างดี สามารถเขียนหนังสือ และเขียนบทประพันธ์ ๆ ออกมาเผยแพร่ ยังมีชนอีกกลุ่มหนึ่ง คือ พวกที่ประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำนา และทำการประมง จะไม่ได้รับการศึกษาอย่างเช่นพวกขุนนาง แต่จะมีโรงเรียนสอนวิชาชีพ ซึ่งสอนโดยครูที่ชำนาญในวิชาการช่างให้ความรู้แก่ชนกลุ่มนี้

แม้ว่าประเทศอังกฤษจะได้รับอิทธิพลทางการศึกษาจากประเทศฝรั่งเศส โดยที่มีสังฆราชและนักศึกษาได้นำความรู้และหนังสือต่าง ๆ เข้ามาไว้ตามโบสถ์และโรงเรียน แต่ปรากฏว่ามหาวิทยาลัยแห่งแรกของอังกฤษตั้งอยู่ที่เมืองออกซฟอร์ด มิได้ตั้งอยู่ในเมืองที่มีโรงเรียนและโบสถ์ตั้งอยู่แต่เดิม และมหาวิทยาลัยแห่งนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับโบสถ์ใด ในศตวรรษที่ 13 ได้มีมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นอีกที่เมืองแคมบริดจ์ คือ มหาวิทยาลัยแคมบริดจ์นั่นเอง

การศึกษาในประเทศอังกฤษระหว่างศตวรรษที่ 6 ถึงศตวรรษที่ 19

ระหว่างศตวรรษที่ 6 – กลางศตวรรษที่ 10 การศึกษาส่วนใหญ่จะสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับศาสนามีการสอนวิชาอื่น ๆ บ้าง เช่น ภาษาลาติน คณิตศาสตร์ ตรีโกณมิติ วาดภาพและดาราศาสตร์ ระหว่างปี ค.ศ. 670 – 770 เป็นระยะเวลาที่อารยธรรมของพวกแองโกลแซกซัน เจริญรุ่งเรืองที่สุดด้านการศึกษาและศาสนา พวกช่างฝีมือด้านต่าง ๆ

ได้ร่วมกันตกแต่งโบสถ์อย่างสวยงาม นอกจากนั้นได้มีการคัดลอกพระคัมภีร์ไบเบิล พร้อมทั้งระบายสีอย่างประณีต ประดับประดาปกพระคัมภีร์อย่างงดงาม กลางศตวรรษที่ 10 การศึกษามีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง พวกขุนนางจะได้รับการศึกษาเป็นอย่างดีด้านภาษาละตินและภาษาประจำชาติโดยมีพระเป็นผู้สอน สำหรับชนชั้นที่ประกอบอาชีพทำนาทำไร่จะได้รับการศึกษาอบรมด้านวิชาชีพจากครูที่มีความชำนาญ

ศตวรรษที่ 11 – ศตวรรษที่ 14 เป็นระยะเวลาแห่งความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษา และเป็นการเริ่มต้นของการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศต่าง ๆ และในประเทศอังกฤษ ได้มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรกขึ้นที่เมืองออกซฟอร์ด (Oxford) การศึกษาระดับอุดมศึกษาในระยะเริ่มแรกยังคงมีการสอนศาสนาในสาขาธรรมวิภาค ต่อมามีการศึกษาศิลปศาสตร์ 7 ประการ และเริ่มมีกฎข้อบังคับในมหาวิทยาลัยด้วย รวมทั้งกฎเกณฑ์การให้ปริญญาสาขาต่าง ๆ แก่ผู้สำเร็จหลักสูตร

ปี ค.ศ. 1494 การศึกษาในมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด จะเริ่มด้วยการอ่านตำราไวยากรณ์ภาษาละติน วิชาตรรกวิทยา ศึกษางานของอริสโตเติล พร้อมทั้งคำวิจารณ์ผลงานของเขา ศึกษาวิชาเทววิทยา การศึกษาวิชาดังกล่าวในสมัยนี้เป็นการศึกษาที่ครูใหม่ ๆ ซึ่งอยู่ในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาโจมตี มีความนึกคิดแบบสมัยกลางและแบบสมัยใหม่ผสมผสานกัน

การศึกษาได้รับการสนับสนุนจากกษัตริย์และพ่อค้า มีการจัดตั้งโรงเรียนประเภท Public School เพื่อเตรียมเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย มีการจัดตั้งโรงเรียนมัธยม ซึ่งพ่อค้าได้ให้ความอุปถัมภ์ นับว่าเอกชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น มีการสอนภาษาอังกฤษแทนภาษาละติน คนส่วนใหญ่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาประจำชาติ บางโรงเรียนใช้ภาษาฝรั่งเศส มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้น

ระหว่างศตวรรษที่ 15 – ศตวรรษที่ 16 มีการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาเกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ ทั้งนี้มีผลสืบเนื่องมาจากการที่พระเจ้าเฮนรีที่ 8 ของอังกฤษแยกตัวมาตั้งศาสนานิกายใหม่ คือนิกาย Church of England หรือ Anglican ได้เปลี่ยนโรงเรียนวัดประเภท Cathedral มาเป็น King's School ส่วนโรงเรียนประเภท Grammar School และ Song School ได้เปลี่ยนผู้บริหารโรงเรียนเป็นพวกเดียวกับพระเจ้าเฮนรีที่ 8 ความเป็นอยู่

ของชาวอังกฤษสมัยนั้นไม่เคร่งครัดมีการหย่าร้างได้ ไม่ถือว่าผิดบัญญัติต่อศาสนา และพระสามารถแต่งงานได้

การศึกษาของอังกฤษระหว่างสมัยพระเจ้าเฮนรีที่ 8 พระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 6 พระนางแมรีซึ่งนับถือคาทอลิก พระนางอลิซาเบธที่ 1 นับถือโปรเตสแตนต์ ผู้บริหารการศึกษาจะเปลี่ยนแปลงไปตามศาสนาที่ประมุขของประเทศนับถือ กล่าวคือในสมัยที่พระเจ้าเฮนรีที่ 8 ขึ้นครองราชย์ผู้บริหารการศึกษาในสมัยนั้นจะเป็นผู้ที่นับถือนิกาย Church of England ในสมัยพระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 6 และพระนางแมรี ซึ่งนับถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก ผู้บริหารการศึกษาก็จะเปลี่ยนแปลงเป็นพวกคาทอลิก และในสมัยพระนางอลิซาเบธที่ 1 (ปี ค.ศ. 1559) ผู้บริหารก็เปลี่ยนเป็นพวกโปรเตสแตนต์เหมือนเดิม การศึกษาในสมัยนี้เน้นให้ทุกคนเรียนรู้ภาษาอังกฤษ และยกเลิกการสอนภาษาละติน กรีก และฮีบรู

พระนางอลิซาเบธได้ให้เสรีภาพในการศึกษาเป็นอย่างมาก มีการจัดตั้งโรงเรียนประเภท Grammer School เพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นพระนางอลิซาเบธยังได้ออกกฎหมายชื่อ “Poor Law” กฎหมายดังกล่าวให้รัฐจัดการสอนหนังสือและวิชาชีพให้แก่เด็กอายุ 5 – 14 ปี โดยที่เด็กไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ การสอนดังกล่าวจะสอนจนเด็กชายอายุ 24 ปี และเด็กหญิงอายุ 21 ปี ทำให้เด็กมีความชำนาญ และสามารถประกอบอาชีพได้เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

ในศตวรรษที่ 18 ได้เกิดโรงเรียนประเภทหนึ่งจะทำการสอนหนังสือเพียงอาทิตย์ละ 1 วัน เรียกว่า One day a week School ทั้งนี้เพราะเศรษฐกิจของประเทศอังกฤษเสื่อมลง พวกคนจนมีมากต้องให้ลูกเข้าทำงานในโรงงาน เพื่อหาเงินช่วยเหลือครอบครัว เด็กจะมีเวลาเรียนหนังสือเพียงอาทิตย์ละ 1 วันเท่านั้น

โรงเรียนที่ดั่งขึ้นในศตวรรษที่ 18 มีหลายประเภทคือ

1. Private Adventure School สอนโดยทหารที่เกษียณอายุราชการแล้ว เนื่องจากไม่มีบ้านอายุ จึงต้องหาเลี้ยงชีพด้วยการสอนหนังสือเด็กที่พ่อแม่พอมีเงินให้เป็น ค่าสอน

2. Dame School สอนโดยหญิงหม้ายซึ่งยึดอาชีพนี้เพื่อหาเลี้ยงชีพ บางครั้ง ความรู้ของครูและศิษย์เท่าเทียมกัน

3. Ragged School เป็นโรงเรียนเด็กในแหล่งเสื่อมโทรมของเมืองอุตสาหกรรม

4. Grammer School ที่ยังเหลืออยู่ก็มีเช่น King's School Canterbury เพราะมี ผู้มีศรัทธาบ้านคาส์คัต และผู้ที่มั่งมีคอยอุปถัมภ์อยู่ มีเด็กเรียนร้อยละ 25 ของเด็กทั้ง ประเทศ

5. Public School ยังคงอยู่ได้เพราะยังเป็นที่นิยมของพวกผู้ดีและคนที่มั่งมี ที่ ต้องการให้ลูกได้รับการศึกษาอบรมที่ดี ที่มีเกียรติ (สังวร พิชยนทรโยธิน, 2524 : 58)

สำหรับโรงเรียนประเภท Poor School และ Charity School ก็ยังมีอยู่ทั้งนี้เพราะ เด็กที่ต้องการศึกษาเล่าเรียนมีมาก ทั้งนี้ยังมีพวกพ่อค้าให้การสนับสนุน มีการตั้ง โรงเรียนสำหรับสอนศาสนาในวันอาทิตย์ และสอนให้เด็กรู้จักเขียน และอ่าน นอกจากนั้นยังมีครูประเภทเดินสอน (Itinerant Teachers) ตามหมู่บ้าน ผู้เรียนมีทั้งเด็ก และผู้ใหญ่ ในสมัย ต่อมาถูกยกเลิกไป

ระหว่างที่ประเทศในยุโรปมีการปฏิวัติอุตสาหกรรม ก็มีการยกเลิกการใช้แรงงาน เด็ก มีการจัดตั้งโรงเรียน Monitorial School ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา การ จัดการสอนทำได้โดยครู จะสอนเด็กที่ฉลาดก่อนแล้วให้เด็กเหล่านี้ช่วยสอนเด็กคนอื่น ต่อไป ทั้งนี้เพราะครูมีน้อยกว่าศิษย์มีการสอนด้านเครื่องจักรกล เพื่อจะได้ผลิตผู้มีความรู้ความสามารถในการทำงานด้านอุตสาหกรรมได้

สำหรับโรงเรียนของศาสนานั้น รัฐบาลสนับสนุนให้มีการจัดตั้งโรงเรียนศาสนา นิิกายต่าง ๆ เช่น โรงเรียนของนิกาย Church of England โรงเรียนของนิกายโปรแตสแตนท์ นิกายคาทอลิก และนิกายอื่น ๆ เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของเด็กในสมัย นั้น

การศึกษาของประเทศอังกฤษตอนปลายศตวรรษที่ 19 ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลมากขึ้นที่โรงเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาที่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล ดังนี้

1. โรงเรียนรัฐบาล (Local Education Authorities หรือ Country School)

รัฐบาลดำเนินการ เด็กที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์จะได้เข้ารับการศึกษ ในโรงเรียน
ดังกล่าว โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

2. โรงเรียนราษฎร์ หรือ โรงเรียนเอกชน (Non – Statutory Bodies หรือ Voluntary School) แบ่งเป็น

- โรงเรียนเอกชน ที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาล (Voluntary Controlled
School) รัฐบาลเป็นผู้ลงทุนและให้เงินช่วยเหลือทั้งหมด

- โรงเรียนเอกชนที่มีรัฐบาลช่วยเหลือด้านการเงิน และช่วยค่าก่อสร้างอาคาร
บางส่วน (Voluntary Aided School)

- โรงเรียนเอกชนที่รัฐบาลช่วยค่าก่อสร้างเป็นบางส่วน ซึ่งน้อยกว่า Voluntary
Aided School (Special Agreement School)

โรงเรียนทั้งหมดต้องมีผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนหนึ่งไม่น้อยกว่า 6 คน
ผู้บริหารโรงเรียนเหล่านี้เรียกว่า Board of Managers

โครงสร้างและระบบการศึกษามีการพัฒนาไปจากเดิม กล่าวคือจากระบบเจ้าขุน
มูลนาย มีสังคมที่แบ่งชั้นวรรณะ การศึกษาจัดเฉพาะบางกลุ่มบางพวก เริ่มพัฒนารูปแบบ
เป็นไปเพื่อทุก ๆ คนอย่างกว้างขวางมากขึ้น เกิดองค์การที่รับผิดชอบโดยตรงทางด้าน
การศึกษา เป็นการเปิดโอกาสและกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น โดยมี
จุดมุ่งหมายสำคัญ คือ เด็กควรได้รับการศึกษาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความ
ถนัด และควรมีโอกาสศึกษาต่อในวิชาทั่วไป และวิชาชีพชั้นสูงต่อไป

ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสมีชื่อทางราชการว่า สาธารณรัฐฝรั่งเศส (Republic of France)
เป็นประเทศที่ใหญ่ที่สุดในยุโรปตะวันตก มีขนาดใหญ่ที่สุดเป็นอันดับสามในทวีป
ยุโรปรองจากรัสเซียและยูเครน ฝรั่งเศสมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 545,000 ตาราง

กิโลเมตร มีลักษณะเป็นรูปหกเหลี่ยม คนฝรั่งเศสเรียกประเทศของตนว่า L'hexagone ซึ่งแปลว่า รูปหกเหลี่ยม

เมืองหลวง คือ	กรุงปารีส
ประชากร	ปี พ.ศ. 2541 ประมาณ 69.9 ล้านคน
ศาสนา	คริสต์
ภาษาประจำชาติ	ภาษาฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสโดยทั่วไป มีภูมิอากาศแบบภาคพื้นยุโรป คือ หนาวพอประมาณ และมีหิมะตกในฤดูหนาว อากาศจะสบายในฤดูกาลอื่น ๆ บริเวณส่วนใหญ่ของประเทศฝรั่งเศส อยู่ติดกับทะเลทำให้มีอากาศอุ่นยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านตะวันออกเฉียงใต้ที่อยู่ติดกับทะเลเมดิเตอร์เรเนียน มีสภาพภูมิอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน คืออากาศไม่หนาวในฤดูหนาว และมีแสงแดดส่องสว่างอยู่ตลอดปี ทำให้เป็นเขตที่มีผู้นิยมมาพักผ่อนตากอากาศเป็นจำนวนมาก ในเขตที่มีภูเขาสูงจะมีสภาพภูมิอากาศแบบภูเขา คือยิ่งสูงมากอุณหภูมิก็จะยิ่งต่ำลง ถ้ายอดเขาอยู่สูงก็จะมีหิมะปกคลุมตลอดปี

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศฝรั่งเศสมีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์เป็นผู้มีพระราชอำนาจเด็ดขาดเพียงพระองค์เดียว ชุนนางมีอิทธิพลเป็นเวลานาน ในศตวรรษที่ 18 มีกษัตริย์ในราชวงศ์ต่าง ๆ สืบสันตติวงศ์และปกครองประเทศด้วยภูมิธรรมมากมายหลายพระองค์

ฝรั่งเศสเป็นประเทศมหาอำนาจประเทศหนึ่งในยุโรป มีความเจริญรุ่งเรืองมาหลายสมัย เรื่องราวเกี่ยวกับประเทศฝรั่งเศสที่สำคัญ คือ การปฏิวัติฝรั่งเศส เรื่องของนโปเลียน วอลแตร์ และรุสโซ เป็นต้น

สำหรับเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การศึกษาในประเทศฝรั่งเศส ในสมัยก่อนที่จะมีการปฏิวัตินั้น จะได้รับอิทธิพลจากผู้นำทางศาสนา กษัตริย์และชุนนางในสมัยนั้น โรงเรียนเป็นโรงเรียนวัดเน้นหนักในการเตรียมผู้ที่จะเป็นนักบวชหรือพระ ทั้งยังมีการสอนภาษาละติน เช่นเดียวกับโรงเรียนวัดในประเทศอังกฤษ

ในสมัยต่อมา หลังจากฝรั่งเศสได้ขยายอาณาจักรแถบยุโรปตะวันตก กษัตริย์ในสมัยนั้นได้สร้างโรงเรียนในพระราชวัง (Palace School) มีการสอนภาษากรีก ลาดิน ไวยากรณ์ วรรณคดี วิทยาศาสตร์ ดาราศาสตร์ เป็นต้น

ระหว่างศตวรรษที่ 7-9 โรงเรียนในประเทศฝรั่งเศสแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

- Monastic Schools
- Cathedral Schools
- Craft Guilds (โรงเรียนช่างฝีมือ)

ในศตวรรษที่ 13 ปี ค.ศ. 1247 พระสงฆ์ชื่อ โรแบร์ต เดอ ซอร์บง (Robert de Sorbon) ได้ก่อตั้งมหาวิทยาลัย ซอร์บอน (Sorbonne) ขึ้นที่ปารีส ต่อจากนั้นได้มีมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นอีกมาก ทั้งกษัตริย์และพระต่างให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาเป็นอย่างดี

ในศตวรรษที่ 17 สมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงการศึกษาขึ้น ในปี ค.ศ. 1667 ทำให้มีนโยบายการศึกษาทุกระดับของประเทศฝรั่งเศส มีการจัดตั้งโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนฝึกหัดครู วิทยาลัยต่าง ๆ ในสมัยนั้น

ค.ศ. 1805 นโปเลียน โบนาปาร์ต (Napoleon Bonaparte) ได้เข้ายึดครองประเทศฝรั่งเศส และสถาปนาตนเองเป็นจักรพรรดิ ขึ้นครองราชย์แทนพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ทั้งนี้เพราะเศรษฐกิจของประเทศฝรั่งเศสเสื่อมโทรมมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ราษฎรได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก ก่อนสมัยปฏิวัติฝรั่งเศสปรากฏว่ามีคนไม่รู้หนังสือเป็นจำนวนมาก

ด้านการศึกษา นโปเลียนได้ยกเลิกการอุปถัมภ์การศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แต่ได้จัดระบบโรงเรียนส่วนกลางที่เรียกว่า ประชาสงเคราะห์ขึ้นแทนทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาล การศึกษาทั้งสองภาคนี้อยู่ในระดับไฮสคูล แต่ก่อนใช้การฝึกฝนระเบียบวินัยแบบทหาร แต่ระบบการศึกษาที่นโปเลียนสร้างขึ้นใหม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของวัด อย่างไรก็ตามระบบโรงเรียนที่เกิดขึ้นในสมัยนโปเลียนมุ่งสร้างสรรผลในฐานะนักบริหารและการทหาร เพื่อสนองความต้องการของจักรภพ โรงเรียนของนโปเลียนแบ่งออกเป็น 4 ภาควิชา คือ ฟิสิกส์และคณิตศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วรรณคดี

ศิลปะ ภาษาวรรณคดีฝรั่งเศส และการบริหารการศึกษา นโปเลียนบริหารแบบ
รวบอำนาจไว้ในส่วนกลาง

ผู้นำในการปฏิรูปการศึกษาของฝรั่งเศส

วอลแตร์ (Voltaire ค.ศ. 1694-1791)

Voltaire เกิดที่ปารีสเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน ค.ศ. 1694 และสิ้นชีวิตเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม ค.ศ. 1791 เป็นนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงที่สุดคนหนึ่งของฝรั่งเศส Voltaire มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของประเทศฝรั่งเศส โดยการสนับสนุนให้ รัฐบาลจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทั่วประเทศ งานเขียนเกี่ยวกับปรัชญาเล่มแรกชื่อ “Letters on the English” บรรจุมุมมองความคิดของนิวตันและล็อกไว้มากมาย หนังสือที่มีชื่อเสียงเล่มต่อมา คือ “Philosophical Dictionary” และ “Candide”

อาน-โรแบร์ต-ฌาคส์ ตูร์โก (Anne-Robert-Jacques Turgot ค.ศ. 1727-1781)

Turgot เกิดที่ปารีสเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1727 และสิ้นชีวิตเมื่อวันที่ 18 มีนาคม ค.ศ. 1781 Turgot มีความเห็นเช่นเดียวกับ Voltaire คือสนับสนุนให้รัฐบาลจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทั่วประเทศ

เดอนีส ดีเดโร (Denis Diderot ค.ศ. 1713-1784)

นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส Diderot เกิดที่เมืองลองเกรอ (Langres) เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม ค.ศ. 1713 และสิ้นชีวิตเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม ค.ศ. 1784 เขาเคยพบกับ Rousseau ในปี ค.ศ. 1741 และสนิทสนมกันมาเป็นเวลาถึง 15 ปี ผลงานของ Diderot มีหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นผลงานด้านปรัชญา วรรณกรรมหรืองานแปล สำหรับความคิดเกี่ยวกับการศึกษา Diderot มีความเห็นว่า ประชาชนควรให้ความสนใจในเรื่องการปกครองของรัฐ และมีความเห็นว่าการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ และอุตสาหกรรมเป็นการศึกษาที่สำคัญ

กงต์ เดอ ฟูร์ครัว (Comte de Fourcroy) ค.ศ. 1755-1809

ใน ค.ศ. 1802 Fourcroy ได้ร่างกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของชาติ กล่าวถึงการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ซึ่งอยู่ในปกครองของรัฐ และมีความเห็นว่าการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ และอุตสาหกรรมเป็นการศึกษาที่สำคัญ

ฌอง-ฌาคส์-รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau ค.ศ. 1712-1778)

Rousseau เป็นนักคิดผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งของยุโรป เกิดเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน ค.ศ. 1712 และสิ้นชีวิตเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม ค.ศ. 1778 ผลงานที่สำคัญของ Rousseau มีทั้งด้านวรรณกรรม บทความ อัตชีวประวัติ จดหมาย เป็นต้น Rousseau มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาว่า การเรียนรู้ของเด็กนั้นควรจะเรียนจากประสบการณ์ที่เกิดจากประสาทสัมผัส ไม่แนะนำให้เด็กเรียนหนังสือในโรงเรียน Rousseau แนะนำให้เด็กเรียนที่บ้าน ทั้งนี้เพราะเขาเห็นว่าสังคมอาจทำให้เด็กเสียได้ หนังสือมีชื่อเสียงที่สุดของเขา คือ วิทยานิพนธ์ที่ได้รับรางวัล ชื่อ บทนิพนธ์ทางด้านอักษรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ (The Discourse on the Arts and Science)

ในปี ค.ศ. 1760 พระสงฆ์คาทอลิกชื่อ อับเบ เดอ เดเป (Abbe' de l' Epee') ได้ตั้งโรงเรียนสอนคนหูหนวกเป็นแห่งแรกที่ปารีส

ในปี ค.ศ. 1784 วาลองแตง ฮาอูอี (Valentin Haüy) ได้ตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดขึ้นเป็นแห่งแรก

การศึกษาของประเทศฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1791 แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

-ประถมศึกษา

-มัธยมศึกษา

-อุดมศึกษา

อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาล ราษฎรทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษา

ในปีต่อมาได้มีการจัดตั้งลูนิแวร์ซิตี แอมเปรีแยล (L' Univer'site l'imperiale) โดยพระเจ้านโปเลียนที่ 1 ได้รวมอำนาจการจัดการศึกษาของประเทศไว้ทั้งหมด มีอธิการบดีมีอำนาจสูงสุดในการควบคุมการศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ต่อมา มีการยกเลิกได้มอบอำนาจสูงสุดให้รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนั้นยัง

มีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูระดับสูง โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนสอนคนปัญญาอ่อน
โรงเรียนอาชีวศึกษาเป็นต้น

ประเทศฝรั่งเศสมีการบริหารการศึกษาแบบการบริหารจากศูนย์กลาง คือ
การรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง มีกฎหมายให้การคุ้มครองทางการศึกษา ดังนี้

ค.ศ. 1850	กฎหมายมัธยมศึกษา
ค.ศ. 1856	กฎหมายประถมศึกษา
ค.ศ. 1875	กฎหมายอุดมศึกษา
ค.ศ. 1919	กฎหมายการศึกษาวิชาเทคนิคและอาชีพ

โครงสร้างการศึกษาของฝรั่งเศส

ในอดีตการจัดการศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายศาสนจักร ซึ่งเป็น
ผู้สร้างโรงเรียน และดำเนินการสอนระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา ส่วนมหาวิทยาลัยซึ่งมีความ
เป็นอิสระ รับผิดชอบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ภายหลังการปฏิวัติ สถาปนาวิวัฒนาการ
เจตนารมณ์ ส่งเสริมให้ประชาชนในชาติมีความสามัคคี ความเสมอภาคและเสรีภาพ
บนพื้นฐานหลักการที่ว่า “การศึกษาทำให้มนุษย์มีเสรีภาพและความรับผิดชอบ”
“ประชาชนชาติจะมีความสามัคคีก็ต่อเมื่อใช้ภาษาเดียวกัน” และเป็นสิทธิของประชาชนทุก
คนที่จะได้รับการศึกษาโดยไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ จึงได้ประกาศกฤษฎีกา พ.ศ. 2335
และ 2336 กำหนดให้การจัดการศึกษาเป็นความรับผิดชอบลำดับแรกของรัฐ พร้อมทั้ง
แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น เพื่อทำหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับการศึกษา พิพิธภัณฑสถานสำคัญ
ทางประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน และประดิษฐ์กรรมทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งนับว่าเป็น
ก้าวแรกในการจัดตั้งองค์การบริหารการศึกษาของชาติ

ต่อมาอีก 88 ปี หลักการดังกล่าวบรรลุผล เมื่อมีการประกาศใช้
“กฎหมายแฟร์รีรี่” (Les lois FERRY) ในปีพ.ศ. 2424 และ 2425 (เรียกตามชื่อของนาย
จูลส์ แฟร์รีรี่ รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาของฝรั่งเศส) ในกฎหมายนี้กำหนดให้การศึกษา
ระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับอับลิกาตัวรี่ (obligatoire) และระบุหลักการ

สำคัญของการศึกษาในประเทศฝรั่งเศส 3 ประการคือ การศึกษาภาคบังคับ ออบลีกาตัวร์ (obligatoire) การเรียนการสอนในโรงเรียนของรัฐเป็นการให้เปล่า GRATUIT และ เป็นกลาง ลายัก (laïque) ไม่ฝักใฝ่ในศาสนาหรือการเมืองฝ่ายใดเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นหลักการของการศึกษาที่ยังคงใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

หลังจากนั้นประเทศฝรั่งเศสได้มีการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา การปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญได้แก่ การปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2502 และ 2506 ในสมัยของประธานาธิบดี ชาร์ลส์ เดอ โกลล์ (Charles de Gaulle) “การปฏิรูปการศึกษาฮาบี” (HABY Education Reform) พ.ศ. 2518 ในสมัยของประธานาธิบดีจิสการ์ด เดสแตง (Giscard d’Estaing) และนายเรอเน ฮาบี (Rene Haly) เป็นรัฐมนตรีกระทรวงการศึกษาแห่งชาติ การปฏิรูปการศึกษาในสมัยของประธานาธิบดีฟรังซัวส์ มิตแตร์รองค์ (Francois Mitterrand) โดยเฉพาะในช่วงที่ นายลิโอเนล โจสแปง ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีแห่งรัฐ และรัฐมนตรีกระทรวงการศึกษา แห่งชาติ การเยาวชน และการกีฬา ในช่วง พ.ศ. 2531-2535

ในการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้มีการประกาศใช้กฎหมายการศึกษา เพื่อกำหนดทิศทางในการดำเนินงานกฎหมายที่สำคัญ ๆ ได้แก่

-กฎหมายฉบับวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 หรือที่เรียกว่า “กฎหมายฮาบี” (La Loi HABY) เกี่ยวกับการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา

-กฎหมายกระจายอำนาจ พ.ศ. 2525 และ 2526 เกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของภูมิภาค/เขต เรซิยง (r’egion) และมณฑล/จังหวัด เดปาร์เตอมองต์ (d’epatement) ในการบริหารและการจัดการศึกษา

-กฎหมายซาวารี (la Loi SAVARY) ประกาศใช้ พ.ศ. 2527 ในสมัย นายอแลง ซาวารี (Alain Savary) เป็นรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับการยกเลิกการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย

-กฎหมายฉบับวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2527 เกี่ยวกับการกำหนดภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา

-กฤษฎีกา พ.ศ. 2528 เกี่ยวกับการเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สาขาวิชาชีพ หลักสูตรประกาศนียบัตร บัณฑิตโบลเรอา โปรแฟสซียงอนแนล (Baccalaureat Professionnel) หรือ บัค โปร (Bac Pro)

-กฎหมายฉบับวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2530 เกี่ยวกับการให้อิสระแก่สถาบันอุดมศึกษา

-กฎหมายกำหนดแนวทางการศึกษา ฉบับวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2532 (la Loi l' Orientation sur l' Education du 10 Juillet 1989) หรือที่เรียกว่า “กฎหมายโจสเป็ง (la Loi JOSPIN) เกี่ยวกับหลักการพื้นฐาน วัตถุประสงค์ และนโยบายการศึกษาของประเทศ รวมทั้งกรอบการดำเนินงานสำหรับการจัดการศึกษา ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นถึงภารกิจของรัฐที่จะต้องให้ความสำคัญลำดับแรกกับการศึกษา และให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ซึ่งระบบการศึกษาจำเป็นต้องสนองตอบความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน นับเป็นกฎหมายสำคัญที่ทำให้มีการปรับทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ

กฎหมายดังกล่าวข้างต้นยังคงมีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ยกเว้นกฎหมายฮาปี เนื่องจากได้มีการปฏิรูปโครงสร้างโรงเรียนมัธยมศึกษาใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, (2541: 20-22)

ประเทศสหรัฐอเมริกา

ทวีปอเมริกาเป็นทวีปที่ค้นพบโดยคริสโตเฟอร์ โคลัมบัส ซึ่งเป็นชาวอิตาเลียน จากนั้นมีนักสำรวจจากประเทศต่าง ๆ ได้เดินทางอพยพเข้าสู่อเมริกามากขึ้น ในการนี้ชนชาติที่อพยพไปสู่อเมริกาเป็นชาวอังกฤษมากกว่าชาติอื่น ๆ ทำให้อังกฤษตั้งถิ่นฐานในอเมริกาได้ถึง 13 รัฐ และนำความเจริญด้านต่าง ๆ มาใช้ในการดำรงชีวิตเป็นอย่างยิ่ง

ลักษณะภูมิอากาศของประเทศสหรัฐอเมริกามีความหลากหลาย อุณหภูมิเฉลี่ยในเดือนมกราคม คือ 45-60 (F) ทางใต้ของเมืองคัลลิสและแอตแลนต้า ส่วนที่เซนต์หลุยส์ไปจนถึงวอชิงตัน และนิวยอร์ก ประมาณ 30-45 (F) และประมาณ 0-30 (F) ในตอนเหนือ

ของประเทศ และพื้นที่ภาคตะวันออกที่ต่ำลงมาจากชิคาโกนั้น จะอยู่ในช่วง 90 F ส่วนพื้นที่ที่เหลือจะมีอุณหภูมิประมาณ 60-85 F

เมืองหลวง คือ กรุงวอชิงตัน ดี ซี (Washington D.C.)

ประชากร ประมาณ 262,648,000 คน เมืองที่ใหญ่ที่สุด คือ นิวยอร์ก มีประชากรประมาณ 7 ล้านคน

ศาสนา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ ร้อยละ 52 นิกายโรมันคาทอลิก ร้อยละ 30 และยิวร้อยละ 4

ภาษาประจำชาติ ภาษาอเมริกัน

ลักษณะการเมืองการปกครอง มีลักษณะเป็นสาธารณรัฐ โดยมีรัฐบาลในระบบรัฐบาลกลาง ขณะที่อำนาจทางการเมืองจะถูกแบ่งสลับกันระหว่างรัฐบาลกลางและผู้บริหารรัฐทั้งหมด 50 รัฐ ซึ่งข้าอำนาจรัฐที่แยกกันโดยสิ้นเชิงทั้งหมด 3 ชั่วโมง คือ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ โดยที่บริหารงานผ่านรัฐสภา ประธานาธิบดี และศาลสูงสุดตามลำดับ สำหรับแต่ละรัฐนั้นต่างก็มีรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และข้าอำนาจรัฐ 3 ชั่วโมงของตนเองเช่นกัน

การศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา

ระหว่างปี ค.ศ. 1600-1770 ชาวอังกฤษที่อพยพเข้าไปในอเมริกานำระบบการปกครอง การจัดการศึกษา ประเพณีและวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เข้ามาเจริญเติบโตในอเมริกา มีการจัดตั้งโรงเรียนประเภท Grammar School มีการสอนภาษาละติน สอนการอ่านเขียนวิชาต่าง ๆ ในปี ค.ศ. 1642 มีการออกกฎหมายการศึกษาภาคบังคับ ผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กไปเข้ารับการศึกษตามที่รัฐกำหนดไว้จะต้องถูกปรับ โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นในสมัยนั้นมีหลายประเภท คือ

- โรงเรียนวัด (Parochial Schools)
- โรงเรียนของคนจน (Pauper Schools)
- โรงเรียนการกุศล (Charity Schools)

ในปี ค.ศ. 1636 ได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard) ขึ้นที่รัฐแมสซาชูเซตส์ และได้ตั้งมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นในปีต่อมา เช่น

ค.ศ. 1693 ตั้งมหาวิทยาลัย William and Mary

ค.ศ. 1701 ตั้งมหาวิทยาลัย Yale

ค.ศ. 1747 ตั้งมหาวิทยาลัย Princeton

รัฐต่าง ๆ ได้ตกลงใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง มีหลักการปกครองแบบเดียวกัน รวมถึงการจัดระบบการศึกษาที่ใช้ระบบเดียวกันด้วย โรงเรียนต่าง ๆ อยู่ในความควบคุมของรัฐบาลของแต่ละรัฐ ได้มีการจัดตั้งสภาการควบคุมการศึกษาส่วนท้องถิ่นขึ้น เรียกว่า Local School Board

ในปี ค.ศ. 1787 ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ รัฐทั้งหลายได้ร่วมมือกับรัฐบาลกลางและท้องถิ่นจัดการศึกษาตามนโยบายที่กำหนดไว้ แต่อาจจะมีการดำเนินงานต่างกันไปบ้างเล็กน้อยในแต่ละท้องถิ่น

ในศตวรรษที่ 18 การสอนภาษากรีก และลาตินลดน้อยลงเพราะสามารถนำไปใช้ในการติดต่อค้าขายได้น้อย ส่วนมากจะใช้อู่เฉพาะในมหาวิทยาลัย การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยมีคนสนใจเรียนมากขึ้น มีศาสตร์ใหม่ด้านสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น สมัยนี้มีการจัดตั้งโรงเรียนอีกประเภทหนึ่ง คือ Academy มีวิชาที่สามารถเลือกเรียนได้มากขึ้น และเปิดให้เรียนได้อย่างเสรีสำหรับชนทุกชั้น เพื่อแต่ละคนจะได้มีสิทธิเรียนวิชาชีพต่าง ๆ ที่ตนเองเป็นผู้เลือก โรงเรียนประเภทนี้เป็นที่นิยมมากของชนชั้นกลางของทุกรัฐ

ปี ค.ศ. 1821 มีโรงเรียนมัธยมประชาชนขึ้นเป็นแห่งแรกในเมืองบอสตัน รัฐแมสซาชูเซตส์ ความคิดนี้ขยายตัวไปเร็วมาก แต่ใช้เวลาพอสมควรจึงประสบความสำเร็จในรัฐอื่น ๆ

ปี ค.ศ. 1842 รัฐนิวยอร์กได้ออกกฎหมายให้โรงเรียนประถมศึกษาเป็นของประชาชน โดยไม่เกี่ยวข้องกับทางวัด ซึ่งต่อมารัฐอื่น ๆ ก็นำไปปฏิบัติตาม

ปี ค.ศ. 1863 ตามกฎหมาย Morrill รัฐบาลกลางยอมให้ที่ดินในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยของรัฐดังกล่าวด้วย ทำให้แต่ละรัฐมีความเคลื่อนไหวในการจัดตั้ง

มหาวิทยาลัยมากขึ้น และจากเงินอุดหนุนจากประชาชน รัฐบาลสามารถตั้งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยการช่างได้โดยไม่ต้องใช้เงินของรัฐ

สมัยปฏิวัติ (ค.ศ.1750-1820)

รัฐต่าง ๆ เริ่มวางนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาใหม่ เสรีภาพทางการนับถือศาสนาไม่เป็นอุปสรรคต่อแผนการศึกษาที่รัฐจะจัดให้กับพลเมืองในขั้นต่อไป โรงเรียนประเภทลาตินแกรมมาสกูลเปลี่ยนไปเป็นประเภท Academy หลักสูตรกว้างขวางขึ้นและมีภาคปฏิบัติมากขึ้น มีความเป็นประชาธิปไตยและสำนึกในคุณค่าของการศึกษามากขึ้น

ปี ค.ศ.1785 เริ่มมีโรงเรียนวันอาทิตย์ในรัฐเวอร์จิเนีย

ปี ค.ศ.1805 มีสมาคมการศึกษา เช่น City School ที่ New York, Philadelphia, Baltimore, Washington และเมืองอื่น ๆ มี “The Public School Society” ที่ New York

ปี ค.ศ.1806 มีโรงเรียนประเภท Monitorial School

ปี ค.ศ.1816 เริ่มมีโรงเรียนอนุบาลในสหรัฐอเมริกา

ทางภาคตะวันออกเมืองต่าง ๆ เจริญขึ้นมาก มีโรงงานอุตสาหกรรมและการคมนาคมที่ดี สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการศึกษาในช่วงนี้ทั้งสิ้น

สมัยเริ่มก่อสร้างโรงเรียนรัฐบาล (The Architectural Period ค.ศ. 1820-1860)

ปี ค.ศ.1820 ที่รัฐโอไฮโอ เริ่มมีการบริจาคเงินและที่ดินเพื่อใช้ก่อสร้างโรงเรียน

ปี ค.ศ.1820 ที่รัฐเพนซิลวาเนีย ได้ออกกฎหมายให้มีโรงเรียนสำหรับคนยากจน และให้รัฐเป็นผู้จัดให้จากรายได้ โดยผู้เรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

ปี ค.ศ.1834 ได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแบบให้เปล่า แต่กว่าท้องถิ่นจะยอมรับก็เมื่อ ปี ค.ศ. 1873

การที่ต้องจัดการศึกษาแบบให้เปล่านั้นก็เพราะเมื่อเก็บเงินค่าเล่าเรียน จำนวนเด็กลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ ส่วนการเก็บภาษีอากรก็ได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เฉพาะตามในเมืองใหญ่ ๆ ส่วนในชนบททำไม่ค่อยได้ แต่ในรัฐนิวยอร์กทำสำเร็จเมื่อปี ค.ศ. 1867 นอกจากนี้แล้วยังมีปัญหาในด้านการควบคุมดูแล เมื่อรัฐจัดให้มีเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแล คือ ศึกษาภิเทศก์ รัฐบาลก็จำเป็นต้องหาเงินมาใช้จ่ายมากขึ้น

ปี ค.ศ. 1862 กฎหมาย Morrill ได้ประกาศให้ที่ดินในการสร้างวิทยาลัยทางเกษตรกรรมและการช่างประเภทช่างกล เป็นการส่งเสริมให้คนสนใจ ในด้านเกษตรกรรม และวิศวกรรมมากขึ้น ภายในปี ค.ศ. 1860 โรงเรียนประเภทต่าง ๆ เริ่มดำเนินไปตามระเบียบแบบแผน ทั้งทางด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน และเข้ามาแทนที่โรงเรียนแผนดั้งเดิมมากขึ้น ปี ค.ศ. 1852 รัฐแมสซาชูเซตส์ได้ประกาศให้มีการศึกษาภาคบังคับขึ้นเป็นแห่งแรก

สมัยการปฏิรูปการบริหารการศึกษาภายใน (Period of internal reorganization ค.ศ.1860-1900)

ในช่วงนี้มีนักการศึกษาจำนวนหนึ่ง ได้นำความคิดที่ก้าวหน้าเกี่ยวกับการศึกษาของยุโรปมาเผยแพร่ในสหรัฐอเมริกา นักการศึกษาที่ควรแก่การกล่าวถึง คือ

ปี ค.ศ. 1891 Griscom ได้เขียนหนังสือเผยแพร่เกี่ยวกับความก้าวหน้าของแนวคิดทางการศึกษาและโรงเรียนในระดับต่าง ๆ ของยุโรป และเป็นผู้เสนอให้ชื่อ โรงเรียนมัธยมของรัฐบาลว่า High School

ปี ค.ศ. 1820-+829 Woodbridge ได้นำปรัชญาการศึกษาของ Pestalozzi เข้ามาเผยแพร่

ปี ค.ศ. 1837 Stowe ได้เขียนรายงานเกี่ยวกับการประถมศึกษาในยุโรปซึ่งมีอิทธิพลมากต่อการประถมศึกษา

ปี ค.ศ. 1853 Barnard เขียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของชาติในยุโรป

ปี ค.ศ. 1823 ในสหรัฐอเมริกาเริ่มมีโรงเรียนฝึกหัดครูเอกชนแห่งแรกที่รัฐ Vermont

ปี ค.ศ. 1839 มีโรงเรียนฝึกหัดครูของรัฐขึ้นเป็นแห่งแรกที่รัฐแมสซาชูเซตส์ และเริ่มขยายตัวอย่างรวดเร็วหลัง ปี ค.ศ. 1850

ปี ค.ศ. 1843 Barnard เขียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของชาติในยุโรป

ปี ค.ศ. 1823 ในสหรัฐอเมริกาเริ่มมีโรงเรียนฝึกหัดครูเอกชนแห่งแรกที่รัฐ Vermont

ปี ค.ศ. 1939 มีโรงเรียนฝึกหัดครูของรัฐขึ้นเป็นแห่งแรกที่รัฐแมสซาชูเซตส์ และเริ่มขยายตัวอย่างรวดเร็ว หลังปี ค.ศ. ๑๙๕๐

ปี ค.ศ. 1853 Sheldon ได้นำแผนการฝึกหัดครูของ Pestalozzi นักจิตวิทยาและนักการศึกษาชาวสวิส (ค.ศ. 1746-1827) เข้ามาใช้ที่ฝึกหัดครู Oswego Normal School โดยใช้หลักจิตวิทยาในเทคนิคและวิธีการสอนของครู ให้เด็กมีประสบการณ์ในด้านประสาทสัมผัส การหาเหตุผล และการรู้จักตัดสินใจ และใช้ความเมตตาปราณีในการอบรมบ่มนิสัย และให้ครูพยายามศึกษาเด็กเป็นรายบุคคลควบคู่ไปกับการสอน ซึ่งวิธีการของ Pestalozzi นี้มีอิทธิพลมากต่อการศึกษาค้นคว้าของนักจิตวิทยาอเมริกัน G. Stauley Hall ในภายหลัง

ปี ค.ศ. 1890 McMurray, De Garmo และคณะได้นำหลักการศึกษาของ Herbart นักจิตวิทยาและนักการศึกษาชาวเยอรมัน (ค.ศ. 1776-1841) เข้ามาใช้ที่ Jena School of Educators ซึ่งเน้นด้านการวางวัตถุประสงค์ของการศึกษา รวมทั้งเนื้อหาวิชา วิธีการสอน และเทคนิคต่าง ๆ โดยใช้หลักจิตวิทยาเข้าช่วยอย่างมาก ปี ค.ศ. 1892 ได้ตั้ง National Herbartian Society ซึ่งปัจจุบันเชื่อว่า National Society for the Study of Education เป็นสมาคมที่ช่วยส่งเสริมด้านการศึกษาที่สำคัญสมาคมหนึ่ง

ปี ค.ศ. 1855 Mrs. Carl Schurz ได้นำหลักการสอนอนุบาลประเภท Kindergarten ของ Froebel นักจิตวิทยาและนักการศึกษาชาวเยอรมัน (ค.ศ. 1782-1852) ซึ่งเคยเป็นศิษย์ของ Pesta Lozzi เข้ามาใช้จัดโรงเรียนอนุบาลแบบเยอรมันที่ Wisconsin และ Elizabeth Peabody ได้นำมาจัดโรงเรียนอนุบาลแบบอังกฤษที่บอสตัน เมื่อปี ค.ศ. 1860 การเรียนการสอนหนักไปทางด้านจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ให้เด็กได้มีการฝึกปฏิบัติในด้านต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งช่วยเสริมหลักการจัดโรงเรียนอนุบาลแบบของ Montessori ที่เกี่ยวกับการใช้ประสาทสัมผัส ซึ่งนิยมใช้กันมากตั้งแต่ปี ค.ศ. 1880 เป็นต้นมา

ศตวรรษที่ 20 นักปรัชญาการศึกษาที่สำคัญของศตวรรษนี้ คือ John Dewey เสนอให้มีการจัดวางหลักสูตรให้กว้างขึ้น และให้สนใจด้านความต้องการของสังคมมากขึ้น และมีการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรวิธีการเรียนการสอนและการวัดผลเพื่อปรับปรุง

การศึกษา นอกจากระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการฝึกหัดครูแล้ว ยังส่งเสริม การศึกษาที่ประชาชนต้องการคือ การอาชีวศึกษา การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาสำหรับเด็ก พิเศษ การศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้ที่มีงานประจำคือ ให้มีเรียนภาคกลางคืนและภาค ฤดูร้อนในระดับต่าง ๆ วิชาชีพต่าง ๆ และเพื่อสนับสนุนการค้าขาย นอกจากนั้นยังเน้นด้าน การแนะแนว สุขภาพอนามัย การจัดให้มีอาคาร และอุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งมี สมาคมครู ผู้ปกครอง เพื่อให้มีสัมพันธภาพทั้งสองฝ่ายในการให้การศึกษาแก่เด็ก เพื่อ ความเจริญก้าวหน้าของสังคม และของชาติอันจะเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประเทศที่กำลัง พัฒนา (สังวร พิชยนทร โยธิน, 2524: 80-87)

นักการศึกษาที่สำคัญของประเทศสหรัฐอเมริกา

นักการศึกษาที่นำเอาแนวความคิดเกี่ยวกับการศึกษาของยุโรปมาเผยแพร่ใน ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างปี ค.ศ. 1860-1900 ได้แก่

ในปี ค.ศ. 1819 Griscom ได้เสนอแนวคิดทางการศึกษาของยุโรป

ค.ศ. 1820-1829 Woodbridge ได้นำปรัชญาการศึกษาของเปสตาลอซซี (Pestalozzi) เกี่ยวกับการฝึกหัดครูเข้ามาใช้

ต่อจากนั้นได้มีนักการศึกษาอีกหลายท่านได้นำแนวการศึกษาของนักการศึกษาที่ สำคัญของเยอรมัน เช่น Herbart และ Froebel เข้ามาใช้ในอเมริกา ทั้งนี้ได้ทำให้ การศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว

จากอดีตที่ผ่านมาสภาพพื้นฐานทางการศึกษาของสหรัฐอเมริกา เริ่มต้นมาตั้งแต่ สมัยอาณานิคม จากการศึกษาในวงแคบ เด็กมีโอกาสได้เรียนน้อย การศึกษาอยู่ในความ ควบคุมของรัฐบาลอาณานิคม แต่ด้วยความพยายามของสหรัฐอเมริกาที่เห็นความสำคัญ ของการศึกษาว่า มีความสำคัญต่อความเจริญของประเทศ โดยการกระจายอำนาจทาง การศึกษาออกไปให้แต่ละรัฐมีสิทธิจัดการศึกษาของรัฐตนเอง ให้ประชาชนได้มีส่วน เข้ามาร่วมในการจัดการศึกษา ปัจจุบันสภาพการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา

ก้าวหน้ามาก พื้นฐานของการเรียน คือ ความเสมอภาคและโอกาส ทั้งเด็กหญิง เด็กชาย
ชนกลุ่มน้อยทุกกลุ่ม โดยยึดหลักอุดมคติทางการศึกษาว่า “Education opportunity for
all” หมายความว่า ทุกคนมีโอกาสศึกษาเล่าเรียนทัดเทียมกัน กล่าวโดยสรุป คือ

1. การศึกษาเป็นหลักสำคัญของเสรีภาพ และความเจริญรุ่งเรืองของชาติ
2. ประชาชนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะศึกษาเล่าเรียนให้สูงสุด
3. การบริหารการศึกษาแบบกระจายจากศูนย์กลาง คือ กระจายอำนาจ
การบริหารส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น

ประเทศไทย

การศึกษาของประเทศไทย

คนเราทุกคนเมื่อเกิดมาและมีชีวิตอยู่ในสังคม ย่อมจะต้องได้รับการศึกษาคู่กัน
ทั้งนั้น จะเป็นการศึกษาในรูปที่ไม่มีแบบแผน (Informal Education) เช่นการศึกษาจาก
บ้าน จากวัด จากในวัง เยี่ยงการศึกษาของเด็กไทยในสมัยก่อน หรือการศึกษามีแบบ
แผน (Formal Education) เช่น การศึกษาจากโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบัน
ต่าง ๆ ในปัจจุบันก็ตาม การศึกษาของคนเรานั้น ไม่ได้หยุดอยู่แต่เพียงเท่านั้น ปกติแล้ว
คนเราทุกคนอย่างน้อยจะต้องมีระยะเวลาการศึกษาเป็น 3 ตอน คือ

1. **ตอนต้นหรือตอนก่อนวัยเรียน** เริ่มตั้งแต่ถือกำเนิดมาจนกระทั่งเข้า โรงเรียน
ตอนนี้จัดว่าเป็นการศึกษาอย่างไม่มีแบบแผน เป็นการศึกษาที่มีอยู่ในบ้าน ในครอบครัว
การศึกษาที่เด็กได้รับในตอนนี้เป็นการศึกษาตอนที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นระยะที่
เตรียมตัวเด็กให้พร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาแบบที่มีแบบแผนต่อไป ในตอนต้นนี้ได้รับ
การศึกษาสิ่งต่าง ๆ จากพี่เลี้ยงบ้าง พ่อแม่บ้าง เพื่อนเล่นบ้าง เด็กได้เรียนรู้พูด เรียนการ
วางตัว เรียนความประพฤติ กิริยามารยาท พุดง่าย ๆ การศึกษาของเด็กตอนนี้ขึ้นอยู่กับ
สิ่งแวดล้อม ถ้าสิ่งแวดล้อมดีเด็กจะคิดด้วย ถ้าสิ่งแวดล้อมไม่ดีเด็กก็จะเสียไปได้ ดังนั้น

พ่อแม่จะต้องเอาใจใส่เด็กในขณะนี้ตามสมควร ถ้าปล่อยปละละเลยก็อาจจะกลายเป็นเด็กที่มีปัญหา (Problem Child) ต่อไปในวัยเรียนปกติเด็กย่อมมีความต้องการพื้นฐาน (Basic needs) อยู่ 4 ประการ คือ (วรวิทย์ วศินสรากร, 2518: 2)

ก. ต้องการความรักความเอาใจใส่ ต้องการให้พ่อแม่พี่น้องรักและเอาอกเอาใจ
ข. ต้องการความยอมรับจากครอบครัวและเพื่อนฝูง ต้องการให้เพื่อน ๆ ยอมรับว่าตนเป็นพวกด้วย พ่อแม่รับว่าตนเป็นลูกแท้ ๆ

ค. ต้องการเสถียรภาพในชีวิต ต้องการเห็นความมั่นคงของสิ่งต่าง ๆ แม้จะเล็กน้อย เช่น ของเล่น หรือความเป็นไปของครอบครัวก็ตาม

ง. ต้องการความสัมฤทธิ์ ต้องการได้ความสำเร็จในการกระทำต่าง ๆ พ่อแม่จะต้องยอมรับว่า เด็กทุกคนที่มีความสามารถจะทำอะไร ๆ ได้อย่างเด็กจะพึงกระทำได้ อย่าไปคิดให้เด็กทำอะไร ๆ ได้อย่างผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นสาเหตุให้เด็กต้องพบกับความล้มเหลวในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กคิดว่าเขาทำ ทำได้ดีที่สุดแล้ว แต่ผู้ใหญ่ยังคิดว่า “ไม่ได้ความ” อยู่ร่ำไป

การศึกษาในระยะต้นของชีวิตของเด็กแต่ละคน เด็กจะรับสนองความต้องการของเขาถูกต้องตามความต้องการพื้นฐานหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความเข้าใจของพ่อแม่ พี่เลี้ยง และผู้ปกครองทั้งหลาย

2. ตอนวัยเรียน เป็นระยะที่เด็กได้เข้าเรียนอยู่ในสถานศึกษา เวลาเรียนในสถานศึกษานั้นอาจจะเพียงไม่กี่ปีสำหรับบางคน และบางคนก็อาจจะเป็นเวลาานาน ทั้งนี้แล้วแต่ฐานะและอัตรภาพของแต่ละบุคคล

3. ตอนพ้นวัยเรียนแล้ว หมายถึงตอนที่พ้นจากสถานศึกษาแล้วนั่นเอง คนเราทุกคนจะต้องไปประกอบอาชีพตามวิถีทางที่ได้ร่ำเรียนมา แต่ก็ยังต้องศึกษาอยู่ตลอดไป ศึกษาชีวิต ศึกษาการทำงาน ศึกษาการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ศึกษาทฤษฎีและวิธีการต่าง ๆ ที่เรียนมาว่าจะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร การศึกษาในตอนพ้นวัยเรียนและตอนก่อนวัยเรียนนั้น ในปัจจุบันเรียกกันว่า การศึกษานอกระบบ (Non-Formal Education)

นักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของคำว่า การศึกษา ไว้ว่า การศึกษา คือ ความเจริญงอกงาม หมายความว่า การที่คนเราเกิดมาแล้วเจริญก้าวหน้าขึ้นทั้งในด้าน คุณวุฒิ วิทยุฒิ และอื่น ๆ นั้น คือการได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น ความเจริญงอกงามในที่นี้ หมายความว่ากว้างขวางเพียงใด อธิบายได้ดังนี้ (วรวิทย์ วสันตสารกร, 2518:10) ความเจริญงอกงามที่ว่าเป็นการได้รับการศึกษานั้น ต้องประกอบด้วย ความเจริญทั้ง 4 ด้านพร้อม ๆ กันและเท่าเทียมกัน ถ้าเจริญงอกงามเพียงด้านหนึ่งด้านใดก็เรียกว่า ยังได้รับการศึกษา ไม่สมบูรณ์ ความเจริญทั้ง 4 ด้าน มี

1. ความเจริญงอกงามทางด้านสมองหรือด้านพุทธิปัญญา คือ เป็นคนที่มีความสามารถ รอบรู้ มีปัญญาดี เยียบแหลม รู้จักคิดและใช้ปัญญา รู้จักใช้สมองในทางที่ถูก ที่ควร
2. ความเจริญทางด้านร่างกาย คือ ร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพดี มีพละนาบมีสุขภาพจิตปกติ
3. ความเจริญทางอารมณ์ ได้แก่ มีอารมณ์มั่นคง รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง รู้ว่าจะไรควรและไม่ควร
4. ความเจริญทางด้านสังคม ได้แก่ รู้จักปรับตัวเองให้เข้ากับคนอื่นได้ รู้จักที่สูงที่ต่ำ รู้จักสถานะของตัวในสังคม รู้จักเข้าสังคม

ผู้ที่เจริญงอกงามครบทั้ง 4 ด้านนี้ จะได้ชื่อว่า ผู้ที่ได้รับการศึกษาหรือบัณฑิต อย่างที่เรียก ๆ กัน ถ้าเจริญงอกงามแต่เพียงด้านสมองอย่างเดียว อย่างอื่นไม่งอกงาม จะเข้าทำนองที่ว่า ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด คือ เข้าที่ไหนบ่อนแตกที่นั่น ทำงานที่ไหนไม่ได้ ไม่มีคนคบหาสมาคมด้วย ดังนั้นหากเราพิจารณาคำว่า “บัณฑิต” ตามพจนานุกรมแปลว่า ผู้รู้ นักปราชญ์ แต่หลายท่านกล่าวว่า บัณฑิต คือ ผู้ใช้ความรู้ หรือผู้ใช้ปัญญามากกว่า เพราะคนเราถ้ารู้แต่ไม่ได้ใช้ความรู้มันจะมีประโยชน์อันใด

หากเรามองย้อนไปในอดีต การศึกษาของคนไทยเราแต่โบราณ ซึ่งนับย้อนหลัง ตั้งแต่ พ.ศ. 2414 กลางรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นไป ส่วนมากเป็นการศึกษาที่ไม่มีแบบแผนทั้งนั้น บางคนก็ได้

เรียนจากบ้าน จากคนในครอบครัวของตน พ่อแม่มีความรู้อะไรก็สอนกันไปตามนั้น
ดังบทกลอนบทหนึ่ง (นเรศ นโรปกรณ์ อ่างในวรวิทย์ วศิณสรากร, 2518:4)

ใก่อ่อนสอนลูกให้คู้ยเข็ย เสือด้วเม็ยสอนลูกให้ขุ่มข่อน

มยุรพาพาลูกเท็ยวราฟ้อน ทุกเหล่าสอนลูกเต้าตามตระกูล

เห็นได้ว่าพ่อแม่รู้อะไร หรือมีอาชีพอะไรลูกก็ดำเนินรอยตามบรรพบุรุษ
ตัวอย่างการเรียนแบบนี้เห็นได้จากวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผน พลายงามเรียนเวทย์
มนต์คาถาอาคมต่าง ๆ จากพ่อ โดยเรียนจากตำราของพ่อ และมีคุณย่าเป็นผู้สอนให้
ด้วยบทความตอนหนึ่งที่ นเรศ นโรปกรณ์ เขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า วิชาความรู้ที่ขุนแผนมี
อยู่อย่างไร ท่านย่าก็เปิดสมุดข่อยหรือโบบานสอนหลานได้ทั้งหมด ไม่ต้องเที่ยวไปเรียน
กับครู อาจารย์ สมภารวัดเหมือนสมัยพ่อ ในครั้งกระโน้นแต่อย่างใด จะเห็นได้ว่า
การศึกษาของเด็กไทยในสมัยโน้น เด็กผู้ชายมีโอกาสได้เรียนมากกว่าผู้หญิง ทั้งนี้เพราะ

1. ถ้าไปเรียนที่วัดก็ต้องมีพระเป็นครูสอน

2. การให้เด็กหญิงเรียนรู้หนังสือเป็นทางนำไปสู่ความเสียหาย ครูดาด ประทีป
เสน (อ่างในวรวิทย์ วศิณสรากร, 2518:5) ได้เขียนหนังสือไว้ชื่อ “โรงเรียนกุลสตรีวังหลัง
กับแห่มโคล” ตอนหนึ่งว่า “ไม่มีความนิยมให้เด็กหญิงได้เล่าเรียนวิชาหนังสือ
ด้วยพากันมองเห็นภัยอันจะพึงมีในจรรยาของเด็ก คือ รืออ่านเขียนจดหมายโต้ตอบกับชาย
ที่รักแล้วเกรงว่าจะเสียคน เด็กหญิงจึงไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือไทย เว้นแต่สตรีชั้น
สูงศักดิ์ ซึ่งมีการระแวงระวังภัยชนิดนี้อย่างมั่นคงแล้ว ก็ได้รับการสอนให้เขียนอ่านอยู่
แต่ในเคหสถานบ้านเรือนของตนเท่านั้น”

นอกจากเด็กไทยสมัยโบราณจะได้รับการศึกษาจากวัดและบ้านแล้ว ยังมี
สถานศึกษาอีกแห่งหนึ่งเป็นที่ให้การศึกษาแก่กุลบุตรกุลธิดา แม้เพียงบางกลุ่มก็ตาม
สถานที่แห่งนั้นก็คือ ในวัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กหญิงจะได้รับการสอนให้เป็นกุลสตรี
ไทยที่ แท้จริง ฝึกกิริยามารยาทและงานแม่บ้านการเรือน วังเป็นสถานศึกษาสำหรับลูก
ผู้ดี มีตระกูลในสมัยโน้น พวกบรมวงศานุวงศ์และขุนนางชั้นผู้ใหญ่ จะส่งบุตร
หลานของตนถวายตัวเข้าเป็นมหาดเล็ก เพื่อฝึกฝนขนบธรรมเนียมในการที่จะเข้ารับ
ราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต่อไป สำหรับผู้หญิงนิยมส่งตัวเข้าถวายตัวรับ

ใช้เจ้านายฝ่ายใน เพื่อฝึกฝนมารยาทผู้ดีและเรียนวิชาแม่บ้านการเรือน ว่างจึงนับได้ว่าเป็นสถานศึกษาที่ได้รับการยกย่องอย่างสูง ผู้ที่ผ่านการอบรมมาจากในวังในวังจึงได้รับยกย่องอย่างสูง ไปด้วย ถ้าเป็นผู้ชายก็ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางราชการ นอกจากนี้แล้ว ในวังยังเป็นที่รวมของนักปราชญ์ราชบัณฑิตผู้รู้ในสาขาวิทยาการต่าง ๆ มากมาย เป็นที่เกิด แห่งศิลปวิทยาการ และความเจริญก้าวหน้าต่าง ๆ ด้วย เพราะเหตุว่าวังเป็นสถานศึกษาที่เพียบพร้อมบริบูรณ์เพียงแห่งเดียวในประเทศไทยในขณะนั้น มีครูอาจารย์ที่สามารถและมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์อุปถัมภ์การศึกษา ผู้ที่ได้ผ่านการศึกษาจากวังเปรียบเสมือน ผู้ที่ได้ผ่านสถาบันการศึกษาชั้นสูงของประเทศมาแล้ว จึงนับได้ว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเป็นอย่างดี

การแบ่งยุคประวัติศาสตร์การศึกษาของไทย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. **ยุคการศึกษาแผนโบราณ** เริ่มตั้งแต่มีประเทศไทยขึ้นมาในโลก ซึ่งจริง ๆ แล้ว นักประวัติศาสตร์ก็ไม่ทราบว่ามีเมื่อใด ดังนั้นจึงมักถือเอาตอนที่ไทยได้รวบรวมกันเป็นปึกแผ่นอยู่แถบตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศจีนเป็นต้นมา ยุคนี้อาจจะแบ่งได้เป็น 5 สมัย คือ

- ก. สมัยก่อนสุโขทัย
- ข. สมัยกรุงสุโขทัย
- ค. สมัยกรุงศรีอยุธยา
- ง. สมัยกรุงธนบุรี
- จ. สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

2. **ยุคปฏิรูปการศึกษา** เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2414 อันเป็นปีที่ประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษาเป็นครั้งแรก และเป็นครั้งเดียวเท่านั้นในประวัติศาสตร์อันยาวนานของเรา ปีนี้อยู่ในต้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งราชวงศ์จักรีเรื่อยมาจนถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช เป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อ พ.ศ. 2475

3. ยุคการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ นับตั้งแต่เปลี่ยนการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้วใน พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ยุคนี้อาจแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ก. ตอนแรกเป็นการศึกษาในระบอบประชาธิปไตย แต่ยังมีปรัชญาการศึกษาแบบเก่าที่ยึดมาตั้งแต่ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง ยุคนี้อยู่ในระหว่าง พ.ศ. 2475-2494

ข. ตอนหลังนับตั้งแต่ พ.ศ. 2494 มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเรียกกันว่า ยุคการศึกษาแผนใหม่

กล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาของประเทศไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน ได้มีการวางพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษาหลายครั้ง จนกระทั่งวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2517 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กระทรวงศึกษาธิการ แต่งตั้งคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาขึ้น โดยมีหน้าที่พิจารณาเสนอแนวทางการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียนให้เหมาะสมกับกาลสมัย และให้ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ในระบอบประชาธิปไตย โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมที่มีผลกระทบกระเทือนซึ่งกันและกัน กับการศึกษาและพิจารณาตัวปัญหาหลัก อย่งไรก็ดีการปฏิรูปการศึกษาจะบรรลุผลสมความคาดหมายได้ต้องอยู่ที่ความเห็นชอบ ความสนับสนุนและความร่วมมือของประชาชนชาวไทยทุกคน ในการที่จะช่วยกันเสริมสร้าง และสร้างสรรค์การศึกษา เพื่อให้การศึกษาของไทยเป็นไปเพื่อชีวิตและสังคมไทย ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้คำจำกัดความของการศึกษาอย่างกว้างขวางรวมถึง การประกันคุณภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา บุคลากรในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังกำหนดหมวดหมู่ทางการศึกษาดังนี้

หมวด 1 บททั่วไปโดยเน้นความมุ่งหมายและหลักการทางการศึกษา

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

หมวด 3 ระบบการศึกษา

- หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา
- หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา
- หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา
- หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
- หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
- หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

นอกจากนี้เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็เพื่อให้ความคุ้มครอง การจัดการศึกษาอบรมขององค์การวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ในรูปของคณะกรรมการบริหารสำนักงานปฏิรูปการศึกษา เพื่อเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการการศึกษาอบรมให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ประเทศอินเดีย

ประเทศอินเดียกับการศึกษาในอดีต วัตถุประสงค์อันยิ่งใหญ่ของระบบการศึกษา คือต้องการให้นักศึกษามีความรู้ความเชี่ยวชาญทั้งในด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถออกไปประกอบอาชีพตามหลักวิชานั้นได้ โดยได้รับผลสำเร็จ สมประสงค์ ในสมัยนั้นไม่มีทั้งการพิมพ์ และการใช้กระดาษหนังสือ หากจะมีอยู่บ้างก็มี ราคาแพง และมีจำนวนน้อยเต็มที ดังนั้นครูอินเดียในสมัยโบราณจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องกวาดขันให้นักเรียนเรียนวิชาโดยใช้วิธีสอนให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง การศึกษาใน ประเทศอินเดียกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. ให้ความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ประชาชนทุกคน ความสำคัญอันดับแรกที่ รัฐบาลเน้น คือการศึกษาภาคบังคับสำหรับเด็กทุกคน อายุระหว่าง 6-14 ปี กำจัดความไม่ รู้หนังสือโดยใช้โครงการ การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบ ปรับปรุงการ อาชีวศึกษาระดับมัธยมศึกษาและปรับปรุงการฝึกหัดครู การพัฒนาบุคลิกภาพของ

ประชากร และการส่งเสริมค่านิยมทางสังคมและจริยธรรมเป็นแนวคิดในการพัฒนาการศึกษา

2. การบูรณาการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีของรัฐต่าง ๆ และอาณาบริเวณอื่น ๆ ที่ร่วมกับอินเดีย และเตรียมการเพื่อใช้ในการศึกษาระบบเดียวกันทั่วประเทศ

รัฐธรรมนูญของอินเดียกำหนดหน้าที่ในการให้การศึกษาเป็นของแต่ละรัฐ โดยมีกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ประสานการพัฒนาการศึกษาภายในรัฐของตน โครงสร้างระบบการศึกษาของอินเดียในแต่ละรัฐไม่ค่อยเหมือนกัน เนื่องจากภูมิอากาศประเทศอินเดียแตกต่างกัน ทั้งนี้ได้กำหนดระบบการศึกษาเป็นแบบ 15 ปี (10+2+3) คือให้เยาวชนศึกษาในชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นเวลา 10 ปี ชั้นเตรียมอุดมศึกษา 2 ปี และจะได้รับปริญญาตรี การศึกษาอุดมศึกษาอีก 3 ปี การประถมศึกษารัฐได้จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาอย่างกว้างขวาง และถือเป็นการศึกษาภาคบังคับในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 สำหรับเด็กที่มีอายุ 6-11 ปี โดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน ซึ่งตามแผนการศึกษาดังกล่าวได้มีการปรับปรุงการศึกษาในทุกระดับการศึกษา และยังได้เพิ่มการศึกษาด้านอาชีวศึกษาทั้งในระดับขั้นต้นและขั้นสูง จัดการศึกษา เพื่อผลิตครูและผู้บริหารการศึกษาให้เพียงพอ การศึกษาของอินเดียโดยทั่วไปได้ขยายเพิ่มขึ้นอย่างกว้างขวางในทุกระดับ

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

การศึกษาของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ถือว่าเป็นสิทธิอันชอบธรรมของบุคคลทุกคนโดยไม่คำนึงถึงเพศหรือเชื้อชาติ ความมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อต้องการรับใช้นโยบายการเมืองของประชาชาติ และเพื่อรวมการศึกษาเข้ากับผลผลิตของแรงงาน เพื่อความเชื่อมั่นในศีลธรรมอันดี เพื่อพัฒนาทางด้านสมองและร่างกายของแต่ละบุคคล พระราชบัญญัติของการศึกษาขึ้นอยู่กับหลักแห่งความเสมอภาค การควบคุมส่วนกลาง ร่วมกับการบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การบริหารส่วนท้องถิ่น และสู่การสร้างสังคม

แบบโซเซียลลิสต์ ดังนั้นงานการศึกษาจะต้องขยายให้กว้างขวางและเปิดโอกาสทางการศึกษาให้มากที่สุด เพื่อยกระดับมาตรฐานของวัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์ เพื่อให้รู้จักการวางแผนงานที่มีประสิทธิภาพและเพื่อการร่วมมือของทุกหน่วยงานในสังคมโซเซียลลิสต์สมัยใหม่ (อบรม สนิทบาท, 2537: 37-38)

การศึกษาของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนทุกระดับจะมีโรงเรียนตัวอย่างอยู่ทั่วประเทศเพื่อยกระดับมาตรฐานและคุณภาพของการศึกษาให้สูงขึ้น การศึกษาก่อนวัยเรียนจัดในรูปของรัฐ และชุมชนดำเนินการเกี่ยวกับโรงเรียนอนุบาล อยู่ในความรับผิดชอบของแผนการศึกษาในระดับต่าง ๆ และเงื่อนไขของท้องถิ่น การศึกษาภาคบังคับ จัดขึ้นสำหรับเด็กอายุ 7-12 ปี ใช้เวลาเรียน 5 ปี จัดเป็นการศึกษาระดับที่ 1 การศึกษาระดับที่สองแบ่งออกเป็นโรงเรียนที่เรียน 3 ปี ในชั้น “จูเนียร์” หรือในชั้นกลาง และ โรงเรียน 2 ปี ในชั้น “ซีเนียร์” ผู้สำเร็จการศึกษาในโรงเรียนชั้นกลางสามารถเลือกเรียนต่อทางสายสามัญในโรงเรียน “ซีเนียร์” หรือโรงเรียนมัธยมตอนปลาย หรือเข้าเรียนในโรงเรียนอาชีพสาขาใดสาขาหนึ่งโดยเฉพาะ

สถาบันการศึกษาระดับที่สามของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 598 แห่ง หลักสูตรของวิทยาลัยใช้เวลาเรียน 4-5 ปี การเรียนวิชาชีพหลักสูตร 2-3 ปี มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางสองอย่าง คือ เป็นศูนย์กลางการศึกษาและการวิจัย การรับนักศึกษาเข้าเรียนขึ้นอยู่กับกรอบซึ่งรัฐเป็นผู้จัด ผู้เข้าเรียนทุกคนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น การศึกษาทุกระดับของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนจัดเพื่อคนทุกระดับ โดยที่กระทรวงมีหน้าที่วางหลักสูตร

ประเทศอิตาลี

ความมุ่งหมายโดยทั่วไปของประเทศอิตาลี เพื่อผลิตประชาชนที่มีความสามารถดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตยอย่างเต็มความสามารถ การบริหารการศึกษาของประเทศอิตาลีอยู่ในความดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ กิจกรรมทางการศึกษาต้องอยู่ใน

กรอบของผลประโยชน์ของประเทศ ระบบการศึกษาแบ่งได้ดังนี้ (อบรม สนิทบาล, 2537: 90-92)

1. การศึกษาระดับอนุบาลศึกษา
 2. ระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษากภาคบังคับและจัดให้เปล่า
 3. ระดับมัธยมศึกษา
 - 3.1 มัธยมศึกษาตอนต้น
 - 3.2 มัธยมศึกษาตอนปลาย
 - 3.3 โรงเรียนอาชีวศึกษา เป็นการฝึกอบรมเด็กในวิชาชีพต่าง ๆ
 4. ระดับอุดมศึกษา หลักสูตรปริญญาตรีใช้เวลา 4-6 ปี ขึ้นอยู่กับสาขาวิชา
- นอกจากนี้การศึกษาของประเทศอิตาลีได้เปิดโอกาสทางการศึกษาแก่เด็ก และครอบครัวที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ โดยเน้นหลักสูตรการบูรณาการทางธรรมชาติของมนุษย์